293. Lilla Vilunda, Hammarby sn.

Pl. 183.

Litteratur: B 106, L 430, D 2: 90. J. Bureus, F a 6 s. 168 n:r 29 (Rhezelius), F a 5 n:r 168, F a 1 s. 42; Rannsakningarna 1667—84; J. Peringskiöld, Monumenta 3, bl. 180; H. O. H. Hildebrand, Skrivelse till VHAAkad. den $^{24}/_{7}$ 1866 (ATA); R. Dybeck, Hammarby socken (ATA), Berättelse för år 1867 (ATA); UFT h. 5 (1876), s. 11; E. Brate, Anteckningar 1903 (ATA), Svenska runristare (1925), s. 76.

Äldre avbildningar: Helgonius och Hadorph, träsnitt (i Peringskiölds Monumenta och B 106); Dybeck, D 2: 90; Brate foto 1903 (ATA).

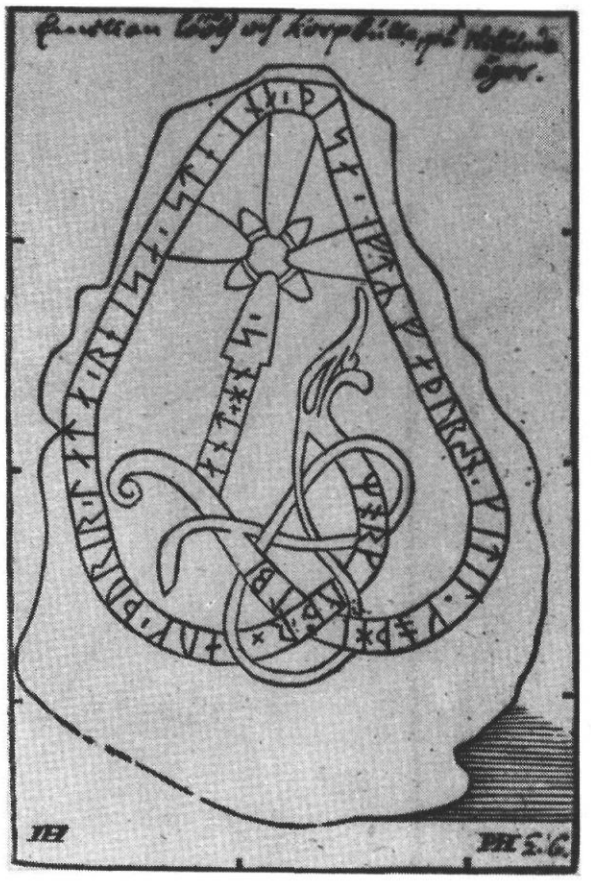

Fig. 297. U 293. Lilla Vilunda, Hammarby sn. Efter B 106.

Runstenen står rest i kanten av en skogsbacke, 12 m. SV om norra gaveln av en ladugård. Platsen är utmärkt på Geologiska kartbladet »Rydboholm». I skogsbacken bakom runstenen ligger ett stort gravfält. 200 m. åt SSÖ står U 294.

Enligt Rhezelius står runstenen »Widh Korpkulla». *Ransakningarna*: »Emällan Lööth och Korpkulla finnes ehn Runasten.» Peringskiöld: »Emellan lööth och Korpkulla, på Willunda ägor.» *Bautil*: »Vilunda ägor.» H. Hildebrand nämner de »förut kända *stenarne vid gamla Vilunda*» i en skrivelse till VHAAkad. 1866. Han anser, att de »borde resas å de ställen, der de nu ligga, hvarvid jag förmodar att det behöfves sakkunnig persons närvaro».

I sin »Berättelse» för år 1867 skriver Dybeck: »I den så kallade *Gammelbyhagen* söder om angränsande *lilla Vilunda* besågs en stor mängd gamla stensättnigar och kullar. Der finnas ock en stor och två smärre bautastenar. En af stensättningarna, nästan rakt vester ut från gården, tyckes varit ett stort stenskepp. Der förekomma äfven två runstenar, hvilka vid mitt första besök voro liggande, men nu äro reste.» I *Sverikes runurkunder* meddelar han: »Stenen är innevarande år å nyo rest på östra sidan om föregående» (= U 294).

Ljusgrå gnejsgranit med kvartsinslag. Höjd 1,65 m., bredd 1,40 m.

Inskrift:

· forkuþr × auk · þurir × lata · reisa · steina · þisa · eftʀ · faþur sn · ketil · koþ hi - lbi + ant · hns ·

Forkuðr ok Þoriʀ lata ræisa stæina þessa æftiʀ faður sinn Kætil. Guð hialpi and hans.

»Forkunn och Tore låta resa dessa stenar efter sin fader Kättil. Gud hjälpe hans ande.»

Till läsningen: Inskriften börjar och slutar med sk. Sk, som har två former (kort lodrätt streck och kors), förekommer mellan varje ord utom mellan **faþur** och **sn** och mellan **koþ** och **hialbi**. 13 **r** har oregelbunden form, beroende på att runan har ristats i den hårda kvartsen. Sk efter 15 **r** är skadat. I 34 **a** är bst genom en spricka skadad t. v. om hst; i 36 **f** och i 39 **f** ha undre bst ej huggits fram till ramlinjen. I 53 **þ** är hst skadad genom bortfall. Efter 55 **i** är ett skadat stycke, där sannolikt en **a**-runa fallit bort. Av denna runa (56) synas inga säkra spår. I 58 **b** svänger den undre bst nedtill icke in till hst.

Rhezelius: Sk i inskriftens början saknas; 21 **a**; 22 **i** saknas; 27 **a**, 30 **i**, 35 **i**; mellan 37 **t** och 38 **ʀ** och mellan 44 **s** och 45 **n** inskjutes ett **i**; 47 **i**; sk efter 53 **þ**; 56 **a** bevarat. — Hadorph och Helgonius: Sk saknas i inskriftens början. 1 **m**; 35 **i**; sk saknas efter 38 **ʀ**; 47 **i**; sk saknas efter 59 **i**. — Dybeck: 30 **a** saknas; 35 **i**; 43 **r** saknas i texten, men antydes på bilden.

Samme man Forkunn omtalas i U 294. Om namnet *Forkuðr* (*Forkunnr*) se U 14.

Brate (*Svenska runristare*) för denna ristning till Visäte. Det är otvivelaktigt riktigt. Intressant är att jämföra Visätes ristning med den följande U 294. Den har ristats efter Forkunns död på uppdrag av hans hustru och är sålunda yngre än U 293. En sådan jämförelse ger ytterligare ett exempel på runstensstilens snabbt inträdande upplösning, jfr U 277, s. 453.

294. Lilla Vilunda, Hammarby sn.

Pl. 183.

Litteratur: B 1153, L 429, D 2: 89. J. Bureus, F a 6 s. 69 n:r 120, s. 81 n:r 171 (Bureus), s. 93 n:r 7 (Aschaneus), s. 168 n:r 28 (Rhezelius), F a 5 n:r 176, F a 10: 2 n:r 12, F a 13 s. 120, F a 1 s. 44, F f 6 n:r 74; Ransakningarna 1667—84; J. Peringskiöld, Monumenta 3, bl. 179; O. Celsius, SR 2, s. 156, 639; H. O. H. Hildebrand, Skrivelse till VHAAkad. den $^{24}/_{7}$ 1866 (ATA); R. Dybeck, Hammarby socken (ATA), Berättelse för år 1867 (ATA); UFT h. 5 (1876), s. 11; E. Brate, Anteckningar 1903 (ATA).

Äldre avbildningar: Bureus, teckning (F a 10: 2), kopparstick (F f 6); Helgonius och Hadorph, träsnitt (i Peringskiölds Monumenta och B 1153); Dybeck, D 2: 89; Brate foto 1903 (ATA).

Runstenen står rest i en skogsbacke 200 m. S om ladugårdsbyggnaden, 3 m. Ö om den lilla skogsvägen till Smedby. 200 m. åt NNV står U 293.

Runstenen var känd redan av Bureus, som anger dess plats sålunda (F a 6): »Vidh Vilunda i Hamarby S. sunnan Kyrk:.» Aschaneus: »Widh Widlunda i Hammarby S». Rhezelius: »Widh Wijdlunda i Backan.» *Ransakningarna*: »På Willunda egor Straxt wijdh byen en Runasteen tillfinnandes.» Peringskiöld: »Wielunda West söder i backen, på wägen åt Smedby.» Vid H. Hildebrands besök 1866 låg runstenen omkull (se U 293), men den restes redan följande år genom Dybecks försorg. Dybeck skriver i *Sverikes runurkunder*: »Gammelbyhagen heter en stor skogshage sydvest från lilla Vilunda. Läget är högt. I hagen finnas flera hednagrafvar och en stor bautasten, samt denne och nästföljande runsten [= U 293], båda nyligen åter reste.»

Grå granit med ljusa inslag. Höjd 2,02 m., bredd (på mitten) 0,90 m. Ytan är mycket skrovlig och ojämn.

Inskrift:

kuþrlauk · lit · stain hkua iftiʀ · forkun bonta · sin auk kitelfʀ
5 10 15 20 25 30 35 40 45

Guðlaug let stæin haggva æftiʀ Forkunn, bonda sinn, ok Kæt[il]ælfʀ(?).

»Gudlög lät hugga stenen efter Forkunn, sin make, och Kättilälv [lät också hugga].»

Till läsningen: Inskriften börjar och slutar utan sk. I 4 **r** är hst starkt böjd. 10 **i** är ej stunget. 21 **i** har mitt på hst en rund fördjupning, som troligen ej är huggen. I 26 **f** utgår nedre bst från undre ramlinjen. Efter 39 **n** troligen ej sk. I 45 **t** är högra bst tydlig. Åt vänster går en naturlig fördjupning, som emellertid synes till övre hälften vara uthuggen till bst. 46 **e** har mitt på den korta hst en fördjupning, som förefaller att vara huggen. Av 47 **l** är endast övre delen bevarad. De två runorna utanför slingan, 48 **f** och 49 **ʀ**, äro tydliga.

Bureus: 4 **a**; sk efter 16 **n** och 20 **a**; sk saknas efter 36 **a**; 40 **u**; runorna 41—49 saknas. — Aschaneus: **kuþrl · auk · litstain · hkuua · iftiʀ · forkun bonta · sin · an yb** . . . — Rhezelius: Sk mellan